

КАФЕДРА ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИКИ ТА МУЗИЧНОЇ ФОЛЬКЛОРИСТИКИ

Українознавство

Освітній ступінь
Спеціальність
Освітня програма

Бакалавр
025 Музичне мистецтво
Музичне мистецтво

Курс	2
Семестр	4

Статус

За вибором студента

ECTS	4
Годин	120
Лекції	20
Семінари	20
Самостійна робота	80

Семестровий контроль

Залік

Інформація про викладача

ПІБ	Гусарчук Тетяна Володимирівна доцент, професор кафедри історії української музики та музичної фольклористики, доктор мистецтвознавства
Профіль викладача	https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=list_works&hl=uk&user=Yx2nE5AA AAAJ https://orcid.org/0000-0001-8067-4010 ID: 1467205 http://irbis-nbuv.gov.ua/ASUA/1467205
e-mail	tvhusarchuk@gmail.com

Анотація навчальної дисципліни

Навчальний курс «Українознавство» розроблений спеціально для студентів НМАУ ім. П. І. Чайковського з урахуванням художньо-творчої специфіки закладу. Сучасні процеси гуманізації та гуманітаризації освіти, завдання духовного розвитку громадян молоді незалежної держави також актуалізують культурологічне спрямування курсу. Передусім він покликаний сприяти вихованню любові до України в усьому розмаїтті її культури, традицій, історичної пам'яті та сучасних культурних процесів. Специфікою курсу також є регіональний принцип його побудови. Отже, мета курсу включає два елементи – пізнавальний та виховний.

Завдання курсу:

1. Дати студентам певний комплекс уявлень про культурний потенціал різних територій України – найвидатніші пам'ятки історії та культури, музеї, театри, мистецькі навчальні заклади, навчити орієнтуватися в історичних та сучасних мистецьких процесах певних культурних осередків;

2. Викликати дієву зацікавленість історією та культурою як свого рідного краю, так і інших регіонів України;

3. Прищепити навички пов'язання певних особливостей творчості діячів культури зі специфікою певних регіональних детермінант, передусім розуміння тих глибинних зв'язків, що поєднують людину з її малою батьківщиною.

Структура курсу. Виходячи з основних завдань курсу, в його побудові поєднуються лекційна та семінарська форми роботи. Студентам також пропонуються екскурсії. Велика увага приділяється самостійній творчій роботі студентів – підготовці усних виступів з доповідями, повідомленнями, презентаціями, написанню творів та рефератів. Наприкінці курсу студенти складають диференційований залік.

Зміст семінарських занять та самостійних творчих завдань може варіюватися. При їх плануванні враховується специфіка групи, інтереси та реальні можливості студентів у проведенні самостійної роботи над певними темами. Береться до уваги також наявність літератури ілюстративного матеріалу з відповідної проблематики, оскільки кожне заняття з українознавства має бути максимально наочним.

Орієнтовна тематика:

– особливості культурного розвитку певної території України (міста, району, області тощо);

– діяльність видатних представників української та інших національних культур в її зв'язках з певними місцевостями України (наприклад, «Шляхами Т. Шевченка», «П. Чайковський і Україна», «М. Глінка і Україна», «І. Репін і Україна», «К. Шимановський і Україна»);

– відображення у творчості митців природи, історії та культури конкретних територій України (наприклад, «Полтавщина у творах М. Гоголя», «Кримські спогади Л. Українки», «Житомир у спогадах В. Короленка»);

– історія та сьогодення певного культурно-мистецького осередку (театру, навчального закладу, музею тощо).

Для більш ефективної комунікації з метою розуміння структури навчальної дисципліни та засвоєння матеріалу використовується електронна пошта, Viber, Zoom.

Перелік тем

Тема 1. Українознавство в аспекті культурних особливостей регіонів: історія створення та специфіка проблематики навчального курсу, його мета, завдання, структура, форми роботи. Джерела вивчення історії та культури краю. Галузі знань, пов'язані з українознавством

Семінар. Моя мала батьківщина.

Тема 2. Історико-культурні пам'ятки регіонів України. Київ.

Семінар. Видатні архітектурні пам'ятки та музеї Києва

Тема 3. Національна музична академія України імені П. І. Чайковського – провідний музично-освітній заклад країни

Семінар. З історії мого музичного училища

Тема 4. Історико-культурні пам'ятки та музеї Київщини

Семінар. Київщина. Місця, пов'язані з народженням та перебуванням видатних діячів культури

Тема 5. Історико-культурні пам'ятки Чернігова та Чернігівщини

Семінар. Моя мала батьківщина

Тема 6. Історико-культурні пам'ятки Львова та Львівщини

Семінар. Моя мала батьківщина

Тема 7. Історико-культурні пам'ятки Полтавщини.

Семінар. Гоголівські місця в Україні

Тема 8. Історико-культурні пам'ятки Закарпаття
Семинар. Історико-культурні пам'ятки Півдня України
Тема 9. Шевченківськими шляхами по Україні
Семинар. Микола Лисенко у Києві
Тема 10. П. І. Чайковський та Україна
Семинар. Видатні діячі різних національних культур у зв'язках з окремими регіонами України.

Форми та технології навчання

Лекції, семінарські заняття, доповіді з презентацією, письмові роботи.

Навчальні ресурси

Усі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали надсилаються у відповідну групу MOODLE.

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Відвідування лекцій	25
2.	Реферат за обраною тематикою	10
3.	Презентація досліджень за обраною тематикою	10
4.	Участь у обговореннях та доповнення на семінарах	5
	Підсумкова творча робота	25
5.	Залік	25
	Всього	100

Критерії оцінювання знань студентів

Оцінка «**відмінно**»: студент у повному обсязі опанував матеріал навчальної програми, виконав усі передбачені програмою форми роботи (участь у семінарських заняттях, письмові завдання), отримав навички красноріччя роботи, продемонстрував уміння самостійно працювати з літературою, проявив ініціативність та здатність творчо вирішувати завдання.

Оцінка «**добре**»: студент загалом опанував матеріал навчальної програми (приблизно в обсязі 75%), орієнтується у проблематиці курсу, брав участь у різних формах роботи, передбачених програмою.

Оцінка «**задовільно**»: студент опанував матеріал курсу в обсязі 30–50%, не виявив зацікавленості заняттями, неякісно виконував усні та письмові завдання, передбачені програмою.

Оцінка «**незадовільно**»: студенти не опанували матеріал курсу, не виконали обов'язкових форм роботи, не розуміли основний зміст та завдання курсу.

Інклюзивне навчання

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

Позааудиторні заняття

У межах вивчення навчальної дисципліни передбачається екскурсійна робота.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бас В. В. Шевченків край: фотопутівник. Київ : Мистецтво, 1989. 263 с.
2. Болдирев О. В. Одесі – 600. Історичний нарис. Одеса : ВМВ, 2013. 80 с.
3. Варламова Л. М. Музеи Грина. Феодосия. Старый Крым. Симферополь : Сонат, 2005. 111 с.
4. Вечерський В. В., Тарасов С. В. Замки і фортеці України: фотоальбом. Київ : Балтія-Друк, 2017. 60 с.
5. Власенко А. Земські школи Опанаса Слостіона. Київ : Інститут обдарованої дитини, 2016. 152 с.: іл.
6. Вуйцик В.С. Державний історико-архітектурний заповідник у Львові. Вид. 2-е, доп. Львів : Каменяр, 1991. 71 с.: іл.
7. Галкін С., Гурковська О., Чернецький Є. Структура та символіка старовинного парку «Олександрія» в білоцерківській резиденції графів Браницьких. 2-ге вид. Біла Церква : Видавець О. В. Пшонківський, 2007. 95 с.
8. Государственный музей театрального, музыкального и киноискусства УССР : фотопутеводитель по экспозиции «Театральное искусство Украины» / текст Г. М. Галабутская, К. Н. Питоева. Київ : Мистецтво, 1985. 127 с.
9. Гук О. М. 20 лучших экскурсий по Киеву. Харьков : Фолио, 2008. 316 с.
10. Гусарчук Т. В. І сни, і спогади, і мрії... Київ : Фенікс, 2021. 192 с.
11. Жемчужины Днепра и Черного моря. Киев : Горобец, 2011. 48 с.: ил.
12. Жмир В. Ф. Шевченко в Києві : фотопутівник. Київ : Мистецтво, 1984. 127 с.
13. Замки і фортеці Західної України / текст О. Гаськевич, фото В. Томчук. Кременець : Видавець Томчук В. Ю., 2006. 49 с.
14. Кавунник О. А. Музичне середовище Ніжина в контексті національних культурних процесів ХІХ – початку ХХІ століть : монографія. Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2016. 328 с.
15. Карий М. М. «І пам'ять Кам'янки...» : Путівник. 2-ге вид., доп. Дніпропетровськ : Промінь, 1988. 94 с.: іл.
16. Кармазін А. О. Історико-культурні традиції Волині та їх вплив на формування композиторської особистості М. І. Вериківського // Музикознавчі студії Інституту мистецтв Волинського національного університету імені Лесі Українки та Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського: зб. наук. праць. Вип. 10. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2012. С. 359-367.
17. Катерина Білокур. Малярство і проза / відповідальний за випуск Л. Лихач. Київ : Родовід-Оранта, 2009. 108 с. : іл.
18. Київський літературно-меморіальний будинок-музей Максима Рильського / автор-упоряд. Вікторія Колесник. Київ : Кий, 2006. 16 с.
19. Кременец / автор тексту Е. Гаськевич, фото В. Томчук. Кременец : Издатель В. Томчук, 2008. 23 с.
20. Крип'якевич І. Історичні проходи по Львові. Львів : Каменяр, 1991. 167 с.

21. Крым. Поэтический атлас : Справ. туриста и краеведа / сост. А. Н. Рудяков, В. П. Казарин. Симферополь : Таврия, 1989. 208 с.
22. Культура і мистецтво Чернігово-Сіверщини: міста, події, постаті : колективна монографія / ред.-упоряд. Кузик В. В., Кавунник О. А. Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2021. 256 с. : іл.
23. Леонтьев Д. В. Архитектура Украины. Большая иллюстрированная энциклопедия. Харків : Веста, 2010. 224 с.
24. Літературно-меморіальний будинок-музей Тараса Шевченка в Києві / авт.-упоряд. О. Шевченко. Київ : Експрес, 2003. 30 с.
25. Літературно-меморіальний музей Максима Рильського в Києві : короткий путівник / автори: Н. Г. Білоцерківець, Л. В. Таран. Київ : Реклама, 1984. 47 с.
26. Луганщина – світанок України. Туристичний путівник. Луганськ : Рекламно-видавничий центр «Русь», б/р. 32 с.
27. Малаков Д.В., Дерлеменко Є.А. По історичних містах Київської Русі : фотопутівник. Київ : Мистецтво, 1990. 311 с.
28. Малозьомова О. І., Копиця М. Д., Гусарчук Т. В. Київська консерваторія. Етапи становлення // Національній музичній академії України імені П. І. Чайковського 100 років / авт.-упоряд. В. Рожок. Київ : Муз. Україна, 2013. 512 с.
29. Марголіна Ірина, Ульяновський Василь. Київська обитель Святого Кирила. Київ : Либідь, 2005. 352 с.: іл.
30. Машкевич С. В. Улицы Киева. Ретропутешествие. Харьков : Фолио, 2015. 315 с.: фото.
31. Мезенцева Г. Г. Музеезнавство: курс лекцій. Київ : Вища школа, 1980. 120 с.
32. Мельник Б. В. Вулицями старовинного Львова. Вид. 2-ге. Львів : Світ, 2002. 272 с.
33. Меморіальний музей К. Г. Стеценка в селі Веприк / відповідальна за випуск Умрик В. А. Веприк : Меморіальний музей К. Г. Стеценка, 2008. 27 с.
34. Миклашевський Й. М. Музична і театральна культура Харкова кінця XVIII – першої половини XIX ст. Київ : Наук. думка, 1967. 160 с.
35. Мовчан І. І. Давньокиївська околиця. Київ : Наук. думка, 1993. 173 с.
36. Музеї України : Довідник. Київ : Задруга, 1999. 129 с.
37. Музей видатних діячів української культури Лесі Українки, Миколи Лисенка, Панаса Саксаганського, Михайла Старицького : Ілюстроване інформаційне видання / упоряд.: Н. Терехова, О. Кірієнко, Р. Скорульська, І. Щукіна. Київ : Кий, 2007. 144 с.
38. Музей Марії Заньковецької / автор тексту Г. Галайбутська. Київ : Зовнішторгвидав, 1994. 12 с.
39. Музей театального музичного та кіномистецтва України / автори: Ірина Дробот та ін. Київ, б/р. 47 с.
40. Музично-меморіальний музей Соломії Крушельницької у Львові : Ілюстрований путівник. Львів : Каменяр, 2002. 63 с.
41. На Тарасовій горі : фотоальбом / авт. В. Т. Скуратівський. Київ : Мистецтво, 1988. 96 с.
42. Новгород-Северский: Город десяти веков : фотопутеводитель / авт. тексту А. М. Федирко. Киев : Мистецтво, 1989. 167 с.: ил.
43. Опанасюк А. Е., Каповский Ю. Л. Житомир : Что? Где? Как? : фотопутеводитель. Киев : Мистецтво, 1989. 144 с.: ил.
44. П. І. Чайковський та Україна. Київ : Київська державна консерваторія ім. П. І. Чайковського, 1991. 277 с.
45. Палков Т. Кам'янець-Подільський. Хотин. Замки долини Збруча. Подільські Товтри. Путівник. Львів : Ладекс, 2010. 32 с.
46. Полтавщина : Енциклопедичний довідник / за ред. А. В. Кудрицького. Київ : УЕ, 1992. 1024 с.

47. Путівник. Київська область / авт.-упоряд. Б. В. Мефедов. Київ : Богдана, 2005. 312 с.
48. Путівник. Новгород-Сіверський / редкол.: М. Сугоняко та ін. Київ : Богдана, 2012. 64 с.: іл.
49. Рибаків М. О. Невідомі та маловідомі сторінки історії Києва. Київ : Кий, 1997. 374 с.
50. Руденок В. Я Тайны монастырских подземелий. Чернигов : РИК «Деснянська правда», 2003. 64 с.
51. Свято-Успенская Почаевская Лавра. Храмы и святыни. Почаев : Изд-во Почаевской Лавры, б/г. 35 с.
52. Святыни Киево-Печерской Лавры. Киев : Киево-Печерская Успенская Лавра, 2008. 80 с.
53. Скарби нашої пам'яті: фотоальбом / упоряд.: М. І. Сікорський, Л. І. Тинна. Київ : Мистецтво, 1993. 192 с.
54. Станкєвіч Є. Феномен дому композитора. Ігор Стравинський в Устилузі над Бугом: 1890-1914 рр. // Музикознавчі студії Інституту мистецтв Волинського національного університету імені Лесі Українки та Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського: зб. наук. праць. Вип. 9. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2012. С. 47-74.
55. Сторінки історії Львівської державної музичної академії ім. М. В. Лисенка. Львів : Сполом, 2003. 256 с.
56. Тільки у Львові: Мандрівки древнім містом : краєзнавчий фотонарис. Вид. 2-е, допов. Львів : Афіша, 2002. 64 с.
57. Толкач Ю. Г. Історія Яготина. Київ : ПБП «Фотовідеосервіс», 1994. 112 с.
58. Томчук В., Гаськевич О. Тернопільщина туристична / фотографії В. Томчук. Кременець : Видавець Томчук В. Ю., 2007. 48 с.
59. Трипільська скарбниця. Путівник / упоряд. В. Трачук. Київ : Тов. Коло-Ра, 2008. 128 с.
60. Троян М.В. Мукачевський замок : историко-краеведческий очерк. Ужгород : Карпати, 1982. 56 с.
61. У світі чарівної музики. Кабінет-музей Віктора Степановича Косенка / укладач Л. Я. Івахненко. Київ : Кий, 2007. 151 с.
62. Украина. Путеводитель. 500 куточков, которые стоит посетить. Сост. Ю. С. Воронцова. Харьков – Белгород : Клуб семейного досуга, 2011. 311 с.
63. Україна : Путівник / упоряд.: О. Зінкевич, В. Гула. Київ : Балтимор, 1993. 480 с.
64. Український пантеон / автор тексту Сергій Сегеда. Київ: Балтія–Друк, 2013. 184 с.
65. Ульяновський В. Диво й дива київського Володимирського собору. Київ : Либідь, 2016. 432 с.; іл.
66. Федотов В. Біла Церква : нотатки архітектора міста : архітектурно-краєзнавчий нарис. Біла Церква : Альманах «Біла Церква», ЦНК «Юр'їв», 1998. 134 с.
67. Ференцева Ю. В. Переяслав-Хмельницький. Путівник. Київ : Балтія-Друк, 2004. 72 с.
68. Хижняк З. І., Маньківський В. К. Історія Києво-Могилянської академії. 2-ге вид., допов. і перероб. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 203 с.
69. Чайковський: Україна на карті життя та творчості / ред.-упоряд. В. Жаркова. Київ : ArtHus, 2020. 216 с. : іл.
70. Черниговский исторический музей : фотопутеводитель / сост. А. И. Неделя и др. Киев : Мистецтво, 1988. 192 с.: іл.
71. Шнайдер С. Л., Борейко В. Є. 50 видатних дерев Києва. Київ : Київський еколого-культурний центр, 2014. 192 с.